

СТАНОВИЩЕ

От: проф. д-р Валерий Георгиев Димитров
УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО
Научна специалност ПРАВО

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по *научна специалност* в УНСС.

Автор на дисертационния труд: Велко Цанков Джилизов
Тема на дисертационния труд:
„Имуществена отговорност на банката за неразрешени платежни операции в електронна среда“

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 3721/18.11.2025 на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към *катедра „Частноправни науки в Юридическия факултет* на УНСС по *научна специалност „Право“* съгласно Заповед на Зам.-ректора по НИД на УНСС № 3382/19.11.2024 г. Обучението е осъществено в *свободна* форма през периода 2024 г. – 2025 г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният дисертационен труд *“ Имуществена отговорност на банката за неразрешени платежни операции в електронна среда“* е с общ обем от 286 стр. Трудът се състои от пет глави, увод и заключение. В изследването са ползвани голям брой български и чуждестранни източници. Българските източници са 43, а чуждестранните – 33. Авторът е проучил и анализирал както българската, така и чуждестранна съдебна практика, относима към изследваната материя, най-вече от Франция и Италия.

Темата на дисертационното изследване е изключително актуална както в теоретичен, така и в практически смисъл. Анализирана е правната уредба, както и съдебната практика по прилагането на отговорността на банката в качеството и на доставчик на платежни услуги, който обслужва сметката на платеца за неразрешени от него платежни операции в електронна среда. Това е сравнително нов институт на българското право и съответно на правото на Европейския съюз, който засяга широк кръг физически и юридически лица в качеството им на получатели на платежни услуги. А електронната среда за осъществяването на тези услуги поражда сериозни рискове, свързани най-вече с електронната самоличност и с трансфера на данни, както сам авторът посочва в увода на изследването.

В българската правна литература липсва цялостно изследване на този институт, поради което дисертационният труд безспорно притежава качествата новост и актуалност.

В структурата на изследването централно място заема проблемът за характера на имуществената отговорност на банката, която обслужва сметката на платеца за неразрешени от него платежни електронни операции. На този проблем е посветена глава втора от дисертационния труд. Авторът определя отговорността като гражданска и я изследва в съпоставка с деликтната и договорната отговорност. В резултат на обстоен анализ той стига до извода, че това е самостоятелен вид отговорност, несводима нито към деликтната, нито към договорната отговорност. Подробно са анализирани в глава трета предпоставките за възникване на отговорността, както и основанията за освобождаване или ограничаване на отговорността на банката. В глава пета г-н Джилизов разглежда формите и способите за реализиране отговорността. Резултатите от изследването са обобщени в заключителната част на труда.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати и на научните и научно-приложни приноси

На първо място, приносен характер има цялостното разглеждане и анализ, на равнище самостоятелна монография, на проблема за отговорността на банката за неразрешени електронни платежни операции.

Основната теза на автора, която той обстойно аргументира, е за специалният характер на отговорността на банката като доставчик на платежни услуги, който води сметката на платеца. Авторът определя тази отговорност като строга /стриктна/ отговорност, която в определени случаи се явява и обективна отговорност, без да се изисква противоправност и вина. Предвижда се обезвреда не само при виновно поведение, но и при поведение, което отговаря на всички правила и

стандарти за дължимата грижа. Поради качеството на банката като професионален участник в платежния процес дължимата грижа трябва да е по-висока от дължимата грижа, изисквана от обикновените лица с търговско качество. Според автора правилата за строгата отговорност на банката трябва да съответстват на принципите за ефикасно разпределение на вредите от неразрешени платежни операции. В крайна сметка авторът доказва, че във високорисковата електронна среда банката трябва да бъде третирана не само като участник в платежния процес, поемащ вреди при противоправно и съответно виновно поведение, но и като професионален поемател на рискове и вреди, от които рискове и вреди трябва да бъдат освободени платците, чиито сметки тя води и обслужва. И това е пряко свързано с публичния интерес за защита на получателите на платежни услуги в рисковата електронна среда

Тезата на докторанта за отговорността на банката като специална гражданска отговорност, която обаче не е нито деликтна, нито договорна, е много добре аргументирана и убедителна. Изцяло приемам на анализите и доводите на докторанта и смятам, че конструкцията за специалната отговорност е най-същественният принос на дисертационния труд, независимо от обстоятелството, че влиза в разрез с традиционно алтернативно схващане в българската цивилистика, че гражданската отговорност е или деликтна или договорна. Според мен защитата на тази теза е убедителна и това ясно проличава при направената от автора съпоставка на отговорността на банката както с деликтната, така и с договорната отговорност /вж. стр. 85-205/.

Друг важен принос на автора е анализът и ясното разграничаване на различните платежни правни отношения, в които участва банката. От една страна, банката встъпва в платежно отношение, по което дефинира платежния инструмент, а от друга – в правно отношение, по което банката открива и води сметка с онлайн достъп, по която осигурява покритието на плащане с платежния инструмент. Правоотношението по откриване и водене на банкова сметка на увредения платец има водеща роля при реализирането на отговорността.

Принос на изследването е и прецизното разграничаване на режимите на прилагане на отговорността в зависимост от качеството на увреденото лице – дали е потребител по смисъла на законодателството за защита на потребителите или не притежава това качество. За лицата, които не са потребители са налице ред възможности за освобождаващи от отговорност клаузи.

Приносно значение имат и изводите за началото и края на отговорността на банката. Много важни са тук заключенията за това че

като правопогасяващи обстоятелства за отговорността не трябва да се третират отнемането на банковия лиценз, закриването и прехвърлянето на платежната сметка, откриването на производства по несъстоятелност, доброволна и принудителна ликвидация на банката.

Научна новост е и аргументирането на принципната допустимост за автоматизация и самоизпълнение на процеса по възстановяване на средствата от неразрешената платежна операция чрез умен договор /smart contract/.

Своеобразен венец на приносите на дисертанта са и задълбочените и прецизни предложения за усъвършенстване на законодателството /предложения de lege ferenda/. Авторът не се е задоволил да ги формулира само общо, по принцип, а ги е разработил като нормативни разпоредби, допълващи и изменящи нормативните текстове на действащия Закон за платежните услуги и платежните системи, както и в други нормативни актове. При това той е систематизирал предложенията си в няколко групи, съответно предложения за запълване на празнини в законодателството със структурно значение, предложения, които имат за цел да подчертаят обезпечителната /гаранционната/ на отговорността на банката функция, и на последно място, предложения, които имаг технически характер или се отнасят до други сходни правни фигури. В последната група са и уместни предложения за изменение на Търговския закон и на Наредба № 3 от 2018 г. на БНБ за условията и реда за откриване на платежни сметки, за изпълнение на платежни операции и за използване на платежни инструменти.

Тази категория приноси на г-н Джилизов са много важни и те свидетелстват не само за задълбочените му познания за тази сложна правна материя, която е обект на анализ в дисертацията, но и за високата му юридическа култура и прецизен нормативен език. Подчертавам това, тъй като аз лично съм работил в множество работни групи, натоварени с подготовка на проекти за нормативни актове и знам от опит колко сложно е да се формулират смислени нормативни текстове и изобщо колко труден е „занаятът“ на законодателя.

Да се надяваме, че в бъдеще законодателят ще се съобрази с предложенията на г-н Джилизов.

3. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантът има голям брой публикации по материята на дисертационния труд. Те наброяват 30, като по-новите от тях, в периода 2018-2025 г. съдържат анализи и тези, които са съдържание и на дисертационния труд, тъй като се основават на действащия Закон за

платежните услуги и платежните системи и съпровождащата го подзаконова уредба.

Сред тези публикации искам да открия статията „Алтернативно разрешаване на спорове – начин на употреба, публикувана в сп. „Търговско и облигационно право,“ кн. 2, 2025 г. Статията като цяло е новост и има приносен характер. Анализирани са такива форми на разрешаване на споровете като Помирителната комисия по платежни спорове, както и процедурата по медиация по Закона за медиацията.

Съществена новост и съответно приносен характер има и статията за рамковия договор за платежни услуги. Статията носи наименованието „Рамков договор за платежни услуги по новия ЗПУПС и новата наредба № 3 на БНБ“, публикувана в сп. „Български законник“, кн. 5, 2018.

Важен приносен характер имат и характеристиките на приложното поле на ЗПУПС, анализирани в статията „Новият Закон за платежните услуги и платежните системи“, публикувана в сп. „Счетоводство, данъци и право“, кн. 4 от 2018 г.

4. Оценка на автореферата

Авторефератът на дисертационният труд дава пълна и достоверна представа постиженията на дисертационния труд, за значимостта, предмета, целите и задачите на изследването, за методите на изследване, както и за практическото значение на труда.

Всички основни тези на докторанта и научните му приноси се съдържат в автореферата

5. Критични бележки, препоръки и въпроси

Единствената бележка, която имам към автора надисертационния труд е относно наименованието на така нареченото „санкционно правоотношение чрез което се реализира отговорността на банката за неразрешени платежни операции“. Дали е подходящо наименованието „санкционно“? Казвам това в контекста на основната теза характера на отговорността, която в ред случаи е обективна, безвиновна отговорност, при която банката е професионален поемател на рисковете в платежния процес за сметка на потребителите на електронни платежни услуги. А в правото, казано генерално, не само в гражданското право, санкцията се свързва с виновно поведение.

6. Заключение

Ясно изразено становище – за или против присъждането на ОНС „доктор“.

В резултат на всичко изложено изразявам категоричното си положително становище „за“ присъждането на ОНС „доктор“ на докторанта Велко Цанков Джилизов

30 декември 2025 г. София

Подпис:

UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD ECONOMY

S T A T E M E N T

From: Prof. Dr. Valeriy Georgiev Dimitrov
UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD ECONOMY
Academic Major LAW

RE: Dissertation Thesis for awarding a “**Doctorate**” Academic and Scientific Degree in Academic Major in UNWE.

Author of the Dissertation Thesis: Velko Tsankov Dzhilizov
Subject Matter of the Dissertation Thesis:
„Financial Liability of the Bank for Unauthorized Payment Transactions in the Digital Environment“

Grounds for presenting the Statement: Membership in the composition of the Academic Jury for the public defense of the Dissertation Thesis pursuant to Order №37211/8.11.2025 of the Rector of the UNWE.

1. Information for the PhD student

The studies of the PhD student were followed in PhD program of *the Private Legal Studies Department* with the UNWE in Academic Major “Law” according to the Order № 3382/19.11.2024 of the Deputy Dean for R&D of the UNWE. The studies were delivered in a self-financed form within the period 2024 – 2025.

2. General Overview of the presented Dissertation Thesis

The presented Dissertation Thesis „Financial Liability of the Bank for Unauthorized Payment Transactions in the Digital Environment“ is with volume in total of 286 pages. The Thesis contains five chapters, introduction and conclusion. Substantial number of Bulgarian and foreign sources are used in the Thesis. Bulgarian language sources are 43 and, the foreign language ones – 33. The author has studied and analyzed Bulgarian as well as foreign case law that is relevant to the matter subject to the research, especially from France and Italy.

The subject matter of the Dissertation Study is particularly relevant in both theoretical and practical meaning. Subject to analyses is the legal framework as the court practice in application of the liability of the bank in its capacity of a payment services provider servicing the payer's account for unauthorized by him payment transactions in digital environment. It is a relatively new institute of the Bulgarian law and respectively, the European law that is concerning a wide range of individuals and legal entities in their capacity as payment services users. The digital environment, however, is generating serious risks mostly related in the electronic identity and the data transfers as the author himself has highlighted in the introduction of the study.

There is no comprehensive academic study of this institute in the Bulgarian legal doctrine, which consequently and undoubtedly is attributing to the Dissertation Thesis the qualities of novelty and relevance.

From structural standpoint, central to the study is the problem for the character of the financial liability of the bank servicing the payer's account for unauthorized by him electronic payment transactions. The second chapter of the Dissertation Thesis is dedicated to this problem. The author defines the liability as a civil one and analyzes it in comparison with the tort and the contractual liabilities. As a result of a comprehensive analyses, he reaches the conclusion that it is a separate type of a liability, which is not attributable to the tort or the contractual liability. The prerequisites for arising out of the liability in the third chapter as well as the grounds for exoneration or limitation of the bank's liability are analyzed in detail. In the fifth chapter Mr. Dzhilizov discusses the forms and the instruments for the liability enforcement. The results of the study are summarized in the conclusive part of the Thesis.

3. Assessment of the obtained scientific results and of the scientific and applied-research contributions

At first place, as contributory by its nature is the overall research and analysis at independent monographic level dedicated to the problem of the bank's liability for unauthorized electronic payment transactions.

The main thesis of the author that is subject to his detailed argumentation is the special character of the liability of the bank as a payment services provider servicing the payer's account. The author defines this liability as strong /strict/ liability, which is assumed in certain cases as objective liability and not necessitating illegality and guilt. The incurred damages are subject to refund not only in cases of a misconduct but also in case of a conduct that is complying with all the rules and standards as applicable to the due diligence from time to time. Due to the quality of the bank as professional participant in the payment process its due diligence must be higher than the due diligence as

required from the common traders. According to the author the rules for the strict liability must comply with the principles for efficient distribution of the losses from the unauthorized payment transactions. At the end of the day the author proves that the bank in the high-risk digital environment shall be treated not only as a participant in the payment process who is covering the losses from illegal and respectively, guilty behavior but also as a professional risk-and-loss taker for the risks and losses the payers whose accounts the bank is maintaining and servicing shall be exonerated from. And this is directly linked to the public interest for defending the payment services users in the risky digital environment.

The thesis of the PhD student for the bank's liability as specific civil liability that, however, is neither tort or contractual, is very well argued and convincing. I am in complete agreement with the analyses and the arguments of the PhD student and I believe that the special liability construct represents the most significant contribution of the Dissertation Thesis irrespectively of the fact that it contradicts with the alternative traditional understanding in the Bulgarian civil doctrine for the civil liability as tort or contractual only. In my opinion the defense of the said Thesis is convincing and, it is clearly demonstrated with the comparison as drawn by the author with the tort as with the contractual liability /see p. 85-205/.

Another major contribution of the author is the analysis and the clear differentiation between the various legal relationships, which the bank is part of. On the one hand, the bank enters the payment relationship where the payment instrument is defined and, on the other hand – the legal relationship where the bank opens and maintains the account with online access providing the funds in coverage of the payment with the payment instrument. The legal relationship for opening and maintaining of the bank account of the injured payer has the leading role in the liability's enforcement.

Contribution of the research is also the strict distinction between the regimes for liability's enforcement depending on the personal quality of the injured parties – whether it is a consumer in terms of the consumer protection legislation or it has no such a quality. There is a range of options for liability's exemption clauses for persons that are not consumers.

Contributory are also the conclusions for the beginning and the end of the bank's liability. Utmost important therein are the conclusions that it cannot be treated as grounds for liability's extinction the banking license withdrawal, the closing and transferring of payment account, opening of the bank's insolvency proceedings, the bank's voluntary and compulsory liquidation.

Scientific novelty as well is the argued admissibility in principle of a refund process automation and self-execution throughout a smart contract with regards to the proceeds of the unauthorized payment transaction.

A kind of wreath in contributions of the PhD candidate are all precise and in-depth proposals for improvement of the legislation /de lege ferenda proposals/. The author has not found as satisfactory their general stipulation, as stipulation in essence only, but he drafted them as draft law provisions in amendment and supplement of the specific provisions of the Law on Payment Services and Payment Systems Act as well as in other normative acts. Moreover, he has systemized the proposals in several groups respectively, as proposals to fill gaps in the legislation with structural significance, as proposals, which aim to highlight the security (guarantee) function of the bank's financial liability and as proposals, which have technical nature or linked to other similar legal concepts. Within the latter group are also included some relevant proposals for amendments in the Commerce Act and in the Regulation № 3 / 2018 r. of BNB for the terms and conditions for opening of payment accounts, execution of payment transactions and use of payment instruments.

This category of contributions of Velko Dzhilizov are very important and they are in evidence not only of his in-depth knowledge of such a complex legal matter, which is subject to the analyses in the Dissertation Thesis, but also of his sophisticated legal culture and the accuracy of the normative language. I would like to highlight this because personally, I have been part of many working groups assigned with preparing drafts of normative acts and I do know from my personal experience how complex it is to stipulate a reasonable normative wording and, all in all, how difficult is the legislator's "craft".

Let's hope that in future the legislator will take into account the proposals of Mr. Dzhilizov.

3. Assessment of the Dissertation publications

The PhD student has a large number of publications related to the subject matter of the Dissertation Thesis. They are counting to 30 as the more recent among them, within the period 2018-2025, contain analyses as those, which are part of the Dissertation Thesis given they are grounded on the Law on Payment Services and Payment Systems Act and accompanying regulations as currently in force.

I would like to outline among those publications the article "Alternative Dispute Resolution of Payment Disputes – How to Use", published in the Commerce and Obligation Law Review, vol. 2, 2025. As a whole the article is a novelty and contributory by its nature. Subject to analyses are such forms of

dispute resolution as the Conciliation Commission for Payment Disputes as well as the mediation proceedings under the Law on Mediation Act.

Significant novelty and contributory by its nature respectively, represents also the article concerning the framework agreement for payment services. The article is entitled “Framework agreement for payment services under the new Payment Services Act and the new BNB Regulation № 3“as published in the Bulgarian Lawyer Review, vol. 5, 2018.

Important contributory nature has also the characteristics and the scope of application of LPSPSA as analyzed in the article “The new Law on Payment Services and Payment Systems” as published in the Accounting, Taxes, and Law Review, vol. 4, 2018.

4. Assessment of the Thesis Abstract

The Thesis Abstract gives a comprehensive and authentic picture of the merits of the Dissertation Thesis, the relevance, subject matter, goals and tasks of the research, the methods of the research as well as for the practical value of the Thesis.

All the main theses of the PhD student and his scientific contributions are part of the Thesis Abstract.

5. Critical remarks, recommendations and questions

My only remark to the author of the Dissertation Thesis that I have is with regards to the labeling of the so called “sanctioning legal relationship for enforcement of the bank’s liability for unauthorized payment transactions”. Is it appropriate that label “sanctioning”? I am telling that in the context of the main thesis for the character of the liability, which in many cases is objective, no-fault liability, where the bank is a professional risk-taker in the payment process acting for the account of the electronic payment services users. Given in law, generally speaking, not only in the civil law, the sanction is linked to the misconduct.

6. Conclusion

Clearly expressed statement – for or against awarding a “Doctorate” Academic and Scientific Degree.

As a result of the all mentioned here above, I express my categoric positive statement “for” awarding a “Doctorate” Academic and Scientific Degree to the PhD student Velko Tsankov Dzhilizov.

30 December 2025 Sofia

Signature:.....

